

גיליון הורים פרשת תְּרוּמָה

בפרשה מספר נושאים מרכזיים :

הציווי על בניית המשכן , הארון , הכפורת והכרובים , השולחן , המנורה , יריעות המשכן , מבנה המשכן , פרוכת מבדילה , מסך לכניסה , הסדר הפנימי במשכן , המזבח החיצון , חצר המשכן

סיפור א' לשולחן שבת

מיהו "חכם לב"?

"וכל חכם לב בכם יבואו ויעשו את כל אשר ציווה ה'..." שואל הרב לייב חסמן זצ"ל:

מהו חכם לב?! הרי כמה שידוע לנו החכמה נמצאת במוח, ומדוע משייכת התורה את החכמה ללב?!

ומתרג' "חכם מוח" זהו אחד שקנה חכמה - ניתן לומר עליו שהוא חכם אך אין קשר בין חכמתו למעשיו. דוגמת חמור נושא ספרים... לעומתו "חכם לב" החכמה מונחת אצלו לא רק בראש אלא גם בלב. היא באה לידי ביטוי במעשים שלו - חכמתו ניכרת. מסופר על הרב ירוחם ממיר זצ"ל שפעם עלה לרכבת ותוך כדי הכניסה לקרון עם כל הדוחק והצפיפות, הבחין שנשמטה הכפפה מידו. במבט חטוף רגע לפני שהדלתות נסגרו הוא הספיק לראות אותה על הרציף כשהיא נתונה למרמס העוברים ושבים. הדלתות נסגרו ובהחלטה של השנייה האחרונה הוא זרק את הכפפה שנותרה לו החוצה - אל הרציף.

הדלתות נסגרו והרכבת החלה בנסיעתה כשבת חיוך על פניו של הרב.

אחד התלמידים שצפה במתרחש, אזר אומץ, ניגש אל הרב ושאלו: "מדוע הרב זרק את הכפפה השנייה לא די שאחת הלכה לאיבוד"?

השיב הרב: אני כבר לא יוכל להשתמש באחת, לפחות זה שימצא את שתיהן - יהנה מהן...

כל אחד יכול היה להגיע למסקנה כזו אבל שעתיים לאחר מכן...

ההחלטה הזו של הרגע האחרון, מעידה שהחכמה לחשוב מה יצא לשני מזה... היא חלק ממנו.

סיפור ב' לשולחן שבת

"מאת כל איש אשר ידבנו ליבו..."

"לתת מכל הלב" - סיפור על נדיבות לב שממחיש את אהבת הנתינה והיכולת לשלוט ביצר בשעת משבר...

מסופר על רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל שפעם אחת התדפק על דלתו אחד מחסידיו שהיה עני מרוד, וביקש מהרבי: "רבי אנא עזור לי המצב דחוק הגעתי לפת לחם... ממש פיקוח נפש..."

מכיוון שלרב עצמו לא היה מה לתת, ניסה הוא למצוא דרך יצירתית להציל את משפחתו של החסיד.

והנה נתקלו עיניו בגביע הקידוש שהיה מונח על שולחנו. מבלי לחשוב פעמיים נתן לעני את הגביע וזה יצא שמח וטוב לב...

הרבנית שמעה את טריקת הדלת ויצאה לראות מה קרה. והנה הבחינה שחסר הגביע על השולחן.

פנתה לרב ושאלה: "היכן הגביע?!"

והרב הפטיר: "נתתי אותו הרגע לעני..."

הרבנית נדהמה ואמרה לו: "אתה יודע שמשובץ עליו יהלום יקר...?!"

הרבי קפץ מהכסא וצעק: "וואי... וואי ואבוי..." תוך שהוא פותח בריצה לכיוון הדלת על מנת להשיג את העני... לאחר כמה דקות חזר הרב שכולו מתנשף, הרבנית שראתה שהוא חזר ללא הגביע, שאלה אותו: "היכן הגביע?" כשבת צחוק על פניו "אצל העני" השיב רבי שמעלקא.

"אם כן מדוע רצת אחריו?!" שאלה הרבנית. "האם לא כדי להחזיר את הגביע היקר?!"

"בוודאי שלא" ענה רבי שמעלקא, "רצתי אחריו כדי לומר לו שידע, כי בגביע משובץ יהלום יקר ושלא ימכור אותו בזול..."

סיפור ג' לשולחן שבת

הקמצן הקדוש "כל נדיב ליבו יביאה..."

בדרשות המגיד מובא שישנם יהודים המשלבים את מידת הקמצנות עם מידת הנדיבות באופן בו כל אחת מהן אחראית על תחום אחר: מידת הקמצנות - שולטת בכל הנוגע לצרכי עצמם, ואילו מידת הנדיבות - משמשת לדברים שבקדושה. אולם, ישנה דרך נוספת בה נכרכות שתי המידות הללו זו בזו, והיו לאחדים בידם של נותני בستر, אלו אשר כלפי חוץ מציגים הם קמצנות מופלגת, אומץ יד מוחלט, על אף שבסתר משתמשים הם במידת הנדיבות שבליבם - רק לכבודו יתברך, שלא על מנת לקבל פרס או להתכבד במתת-ידם.

הסיפור הבא, עוסק ביהודי שכזה:

בבית הקברות של קראקא, עירו של המהרש"א - יכולים המבקרים להבחין כי בסמיכות לקברו של המהרש"א טמון יהודי אשר על מצבתו חקוק התואר הבלתי-מחמיא: 'יעקב הקמצן'...
"מה פשר ה'שכנות' הזו?" - שואלים אתם, ואכן השאלה במקומה... אולם בכדי להשיב עליה - מן הראוי להקדים ולספר את סיפורו של אותו 'יעקב הקמצן'...

ובכן בעיר קראקא, בתקופתו של המהרש"א - נודעה תופעה מעניינת... כאשר הייתה אחד מנשות האביונים, אשר נמצאו בעיר למכביר, מגיעה אל הדייג ומבקשת כי ימכור לה ראש זנב של דג, בטענה כי אינה יכולה להרשות לעצמה את רכישת הדג כולו - הוא היה שוקל לידידה שני דגים שמנים, ומסביר לה כי 'שמעון הגביר' החליט להעניק דגים חנים על חשבוננו - לאלו אשר אין ידם משגת לרכשם...

כאשר הייתה היא מגיעה אל חנותו של הקצב, ומבקשת מעט עצמות חמין - הוא היה ממחר לארוזו לה שני קילו של בשר שמן, ומשטענה כי אין בידה האמצעים לשלם תמורת המעדן היקר - הוא היה מניח דעתה כי 'זלמן העשיר' ניאות להעניק בשר חנים לכל תושב נזקק, על חשבוננו...

וכך היה חוזר על עצמו המחזה גם בחנותו של הירקן... האביונית הייתה מבקשת מעט שאריות, המוכר ממחר היה להגיש לה פירות וירקות משובחים ביד רחבה - ובנוגע לתשלום - הו... אין מה לדאוג... 'יוסף הסוחר' כבר ישלם עבור ירקותיהם של אביוני העיירה... כך נהנו עניי העיר במשך תקופה ארוכה מארוחות משביעות ומזינות חנים אין כסף, אולם עובדה אחת הציקה להם וטרדה את מנוחתם: ידוע ידוע הם, כי אף ש'שמעון הגביר', 'זלמן העשיר' ואף 'יוסף הסוחר', הינם אנשים אמידים ובעלי ממון - הרי שבפירוש לא ניתן לומר כי הם עשירי העיירה!

בעיירה היה עשיר מופלג, גביר אדיר, ממש מליונר - בשם 'יעקב', או ליתר דיוק: 'יעקב הקמצן'... ולא בכדי זכה 'יעקב' הלזה לתואר המפוקפק... ניתן לומר כי הוא זכה לו בדין ולא בחסד...

מעולם הוא לא פתח את ידו אפילו כי הוא-זה, ואיש מאביוני העיירה לא יכול היה לדלות מזיכרונו מקרה בו נהנה בשווה-פרוטה מממונו של הלזה...

"הרי אין זה הוגן! מדוע על 'יוסף' ו'זלמן' ו'שמעון' מוטל לשאת בעול החזקת עניי העיר?!" - התקוממו הכל, "מדוע לא יתרום גם יעקב את חלקו וירים את תרומתו?" - היו הם מתלוננים מפעם לפעם, אולם דומה כי לאזניו של יעקב לא הגיעו כלל כל אותם דיבורים... הוא לא שינה את הנהגתו, ונמנע באופן עקרוני מלהעניק דבר מה בעל ערך למישהו...

כאשר מכלימים היו את פניו של יעקב ברבים, כאשר גוערים היו בו על קמצנותו, כאשר הוכיחוהו וטענו כי נראה שסבור הוא שיוכל ליטול עמו את כספו אל קברו - לא היה יעקב משיב מאומה, רק פושט את ידיו לצדדים כביכול מבקש לומר: "צודקים אתם, אולם מה אעשה ואיני יכול? פשוט אינני מסוגל להיפרד מכספי ולתנו לאחר זולתי...!"

אין פלא אפוא, כי כאשר נפטר יעקב הלזה לבית עולמו - לא שררה עצבות רבה בעיירה... ידידים לא נמצאו לו מבין שכניו ומכריו, איש לא יכול היה להצביע על מעשה טוב אשר עשה כלפי אי-מי, אפילו אחד מבני העיירה לא חש כי חב הוא לו הכרת הטוב מסיבה כל שהיא, וכך כשמנין מצומצם של מלויים צועד סביב מיטתו - הובל יעקב אל מנוחתו האחרונה, ועל מצבתו נחקק בהבלטה התואר המוזכר לעיל: 'יעקב הקמצן' - למען ישמעו ויראו כל הקמצנים שכמותו...

אלא שלאחר מותו של 'יעקב הקמצן' - נראה כי נפל דבר בשגרת שלוות חייה של העיירה קראקא. כאשר הגיעה שוב האביונית אל הדייג וביקשה דג לשבת - הוא התנה את קבלת הסחורה בתשלום מלא, כאשר היא המשיכה אל חנותו של הקצב - דרש אף הוא מחיר מופלפל, המחזה חזר על עצמו אצל הירקן...

התברר, כי 'שמעון הגביר', 'זלמן העשיר' ו'יוסף הסוחר' - הפסיקו את תמיכתם בעניי העיירה, ומעתה הוטל על כל אחד מהם לדאוג לעצמו לפרנסת בני ביתו...

האביונים המודאגים החליטו לשלוח משלחת אל המהרש"א, רב העיירה, ובעקבות המידע שמסרו - זימן הרב את שלשת הגבירים בכדי לברר מדוע הפסיקו באופן פתאומי את מעשה הנדבה לא היו אחראים שנים כה רבות. התשובה אשר שמע, היכתה את המהרש"א בתדהמה מוחלטת. שכן כך אמרו לו השלשה: "רבי, אמנם אנשים אימידים כולנו, אמנם פרנסתנו מצויה לנו ברווח כדי צרכנו ויותר, אבל בשום אופן אין באפשרותנו לפרנס את בני העיירה כולם! במשך כל השנים שחלפו - היה זה 'יעקב הקמצן' אשר העניק לנו מידי שבוע את הסכום הדרוש לשם פרנסת עניי העיירה, והוא היה אף זה אשר ביקש כי איש לא ידע על מעורבותו בדבר מצוה זו! עתה, משנפטר יעקב - אין אנו יכולים שוב לעמוד בהוצאה הכבירה, ובעל כרחנו נאלצנו להורות לבעלי החנויות להפסיק את ההסדר המועיל!".

עוד באותו היום כינס המהרש"א את כל בני קראקא, וסיפר להם על אשר התגלה לו זה עתה. צעדו כל בני העיירה אל בית-החיים, וכשדמעות רותחות תלויות בעיניהם - ביקשו מר' יעקב מחילה על שחשדוהו לשווא וכפרו בטובתו.

עוד באותו היום התכנסו שבעת טובי העיר והחליטו פה אחד כי יש לשנות את הכיתוב המשפיל החקוק על מצבתו של ר' יעקב, אולם המהרש"א לא הניח להם לעשות זאת.

"לא ולא! קמצן היה יעקב, קמצן בכל הנוגע לכבודו שלו... עבור עצמו - הוא לא ביקש מאומה: לא תהילה ולא כבוד, לא פרסום ולא יוקרה... את כל מעשיו עשה הקמצן הזה אך ורק לשם שמים, אך ורק לכבוד בוראו יתברך, כאשר הוא אוהז בידו את מידת ה'קמצנות' עם מידת ה'נדיבות' - ובשתייהן יחדיו מחולל את מופת הנהגת-חייו.

"קמצן היה יעקב, ותואר זה אות-כבוד הוא לו! אין למחוק את תוארו ממצבתו, אולם זאת אבקש: לעת פטירתו - קברוני נא בסמוך לקברו של 'יעקב הקמצן', והלוואי ואזכה להיות במחיצתו אף בעולם שכולו טוב!" - סיים המהרש"א, וכדבריו נעשה כמובן.

זהו אפוא סיפור, אודות יהודי אשר חיבר בהנהגתו כאמור 'נדיבות' - עם 'קמצנות', את הנהגת 'המרבח' - עם הנהגת 'הממעט', וכל אשר עשה לא עשה אלא לשם שמים... (מעובד מאתר dvar-tora.com)

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות :

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה, א"ט)

לאחר מתן תורה מצווה הקב"ה על בני ישראל לבנות מקדש. הקב"ה מצווה את בני ישראל להביא תרומות להקמת המשכן. התרומות כוללות שלושה עשר מיני חומרים .

1. הקב"ה מצווה את בני ישראל לקחת תרומה לבניית המשכן. במה תלויה גודל התרומה? (כה,ב) נדיבות הלב של התורם : "מאת כל איש אשר ידבנו לבו"
 2. מהם סוגי החומרים לתרומת המשכן? (חמש עשרה סוגים) (כה , ב"ז)
 (שימש לציפוי של כלי המשכן) זהב _____
 (היחיד שנתרם בדיוק מחצית השקל) כסף _____
 נחושת _____
 (צמר צבוע בדם חילזון) תכלת _____
 ארגמן _____
 תולעת שני _____
 (פשתן)שש _____
 צמר עיזים _____
 (עורות אילים מאודמים)צבועים) _____
 (מין חיה שהייתה לשעתה עם הרבה גוונים)עורות תחשים _____
 (אותם נטע יעקב אבינו ברדתו למצרים)עצי שיטים _____
 (להעלות נר תמיד)שמן למאור _____
 (להשביח את השמן שאיתו משחו את כלי המשכן)בשמים _____
 (שימשו לאפוד)אבני שהם _____
 (שימשו לחושן)אבני מילואים _____
- (במדרש כתוב שהיו י"ג סוגים ובספירה אתה מוצא ט"ו. הרא"ם - תכלת וארגמן ותולעת שני - הכל מין אחד.
3. למה הקב"ה מצווה לבנות מקדש(במדבר היה משכן ובארץ ישראל בית מקדש?) (כה,ח) לשכון בתוך בני ישראל
 4. כיצד ידע משה לבנות את המשכן? (כה,ט) הקב"ה הראה לו בהר סיני

הארון, הכפורת והכרובים (כה, י"ב)

בקודש הקודשים, במקום המקודש ביותר במשכן, עתיד לעמוד ארון ובו לוחות הברית. הארון היה בנוי בצורה מיוחדת

1. הקב"ה מצווה על בניית ארון הברית שבו יהיו לוחות הברית. השלימו את מידות הארון: _____ אורכו, _____ רחבו, _____ קומתו (כה,י) אורכו, רחבו, קומתו
2. ארון הברית היה עשוי משלוש ארונות חיצוני מזהב אמצעי מעצי שיטים והפנימי מזהב כפי שכתוב: "מבית(מבפנים) ומחוץ תצפנו". בצידו הארון היו טבעות זהב ואילהן הוכנסו בדים (עצים ארוכים). מה תפקידם? (כה,יגיד) לשאת את ארון הברית
3. איך קוראים למכסה של ארון הברית? (כה,יז) כפורת
4. מה היה משני קצוותיו של כיסוי ארון הברית? (כה,יח) כרובים
5. כיצד עמדו הכרובים על הכפורת? (כה,כ) פורשי כנפים למעלה ופניהם איש אל אחיו
6. מהיכן היה הקב"ה מדבר אל משה כשהיה במשכן? (כה,כב) מעל הכפורת מבין שני הכרובים

השולחן (כה, כג-ל)

בתוך המשכן יעמוד שולחן "לחם הפנים" (שנים עשר לחמים הנקראים פנים על-שם שמראם שווה משני צידיהם).

1. ממה היה עשוי השולחן? במה היה מצופה? (כה,כגכד) עצי שיטים, מצופה זהב
2. מה היה מסביב לשולחן? (כה,כד) זר זהב
3. מסביב לשולחן היו טבעות זהב. מה הוכנס בהם ומדוע? (כה,כז) בדי עצי שיטים מצופים זהב לשאת את הארון
4. איזה כלים נוספים היו עם השולחן? השלימו: _____ (תבניות של צורת לחם הפנים) _____ (בזיכין - כלי קיבול שבו הייתה הלבונה להקטרה) _____ (חצאי קנים חלולים שעליהם הונחו הלחמים) _____ (סניפים/יתדות שעמדו מצדי השולחן כתושבות לקשורות) (כה,כט) קערותיו, כפותיו, קשותיו ומנקיותיו

המנורה (כה, לא-מ)

בהיכל תעמוד גם מנורת זהב גדולה שנבתנתה בצורה מיוחדת שמשה רבינו התקשה בה והקב"ה הראה לו בסיני.

1. על מנורת הזהב כתוב "תיעשה המנורה" כיוון ששמה התקשה בבנייתה אמר לו הקב"ה לזרוק ככר זהב (מידת משקל) לאש והמנורה נעשתה מאליה. כיצד היה צריך לבנות את המנורה? (כה,לא) מקשה - מגוש הזהב היה צריך לסתת את המנורה
2. מאיזה חלקים הייתה מורכבת מנורת הזהב? (כה,לא) ירכה, קנה, גביעיה, כפתוריה ופריחיה
3. הקנה המוזכר הוא הנר האמצעי של המנורה. כמה קני מנורה היו בסה"כ? (כה,לב) שבעה

יריעות המשכן (כו, א-יד)

המשכן כוסה כולו ע"י יריעות ארוגות "מעשה חושב" מפוארות במראיהן המחוברות ע"י קרסים כאוהל על המשכן

1. את הכלים שלמדנו קודם הקב"ה מצווה לשים במשכן. המשכן היה מכוסה ע"י יריעות ארוגות מחוטים שזורים זה בזה. איזה חוטים היו שזורים ומה הדמות שנרקמה על היריעות? (כו,א) חוטי שש (פשתן),תכלת(צמר), ארגמן(צמר) ותולעת שני (צמר בצבע שני)
2. כמה יריעות ארוגות היו במשכן? (כו,א) עשר
3. מידות כל יריעה היו 28 אמות (כ 14 מטר) על 4 אמות(כ 2 מטר). כיצד חיברו אותן אחת אל השניה? (כו,ד-ו) היו 50 לולאות בקצוות של היריעה ובאמצעות קרסי זהב חיברו אותם
4. מעל היריעות הארוגות היה סוג אחר של יריעות. מהן? (כו,ז) יריעות מצמר עזים
5. למדנו שהיו עשר יריעות ארוגות. כמה יריעות מצמר עזים היו? (כו,ז) אחת עשרה
6. מה היו מידותיה של כל יריעה? (כו,ח) 30 אמה * 4 אמות
7. את היריעות הארוגות חיברו באמצעות 50 קרסי זהב בין יריעה ליריעה. איזה קרסים חיברו בין יריעות העזים? (כו,יא) נחושת
8. כאשר היו מניחים את יריעות העזים מעל היריעות הארוגות הן היו ארוכות אמה אחת יותר בכל צד כדי לכסות את קרשי המשכן. כיצד מכונות יריעות העזים? (כו,יא) אוהל
9. מעל יריעות צמר העזים היה מכסה לאוהל. ממה היה עשוי? (כו,יד) עורות אילים מאודמים ועורות תחשים

מבנה המשכן (כו, טו-ל)

1. גוף המשכן היה עשוי מקרשי עצי שיטים. מה היו מימדי כל קרש? (כו, טז) אורך עשר אמות ורוחב אמה וחצי
2. נכתב בפסוק "שתי ידות לקרש האחד" - בתחתית כל קרש היו שני בליטות בתוך מה הם ישובו? (כו, יט) אדני כסף
3. כמה קרשים היו בכל צד? בנגבה תימנה(דרום) _____ בצפון _____ ימנה(מערב) _____ בפינות החיבורים _____)
כו, יח-כג) 2,6,20,20
4. כל הקרשים היו מצופים בזהב והיו להם טבעות בחלקם החיצוני. מה השחילו בתוך הטבעות כדי לחבר את כל הקרשים? (כו, כט) בריחים מצופים זהב
5. כיצד היה נקרא הקרש הדק שעבר בתוך כל קרשי המשכן והחזיקם יחד מקצה אל הקצה? (כו, כח) הבריח התיכון

הסדר הפנימי במשכן (כו, לא-לז)

1. המשכן היה מחולק לשני אזורים. "הקודש" וקודש הקודשים". כיצד נקראת המחיצה ביניהם? (כו, לא) פרוכת
2. באיזה צד עמדה המנורה ובאיזה צד עמד השולחן במשכן? (כו, לה) מנורה- דרום, שולחן צפון
3. הכניסה למשכן הייתה מכיוון מזרח. כיצד קראו לזילון הארוג בחוטי צמר בצבעי תכלת, ארגמן, שני ובחוטי פשתן שהיה בכניסה למשכן והועמד על חמישה קרשים מצופים זהב? (כו, לו) מסך

המזבח החיצון (כו, א-ח)

1. מה היו מידות מזבח העולה(לקורבנות)? (כו, א) אורך 5 אמות, רוחב 5 אמות, גובהו 3 אמות
2. בארבע פינות המזבח קרניים. באיזה חומר ציפו את המזבח? (כו, ב) נחושת
3. איזה כלים נוספים היו למזבח? _____ (יורה, כלי רחב להסיר את הדשן-שאריות השריפה) _____ (מגרפות) _____ (כלי קיבול לדם) _____ (כמו קילשון להיפוך בשר) _____ (כלי קיבול להעברת גחלים מהמזבח החיצוני למזבח הזהב (קטורת) הפנימי) (כו, ג) סירים, יעים, מזרקים, מזלגות, מחתות
4. כיצד נישא המזבח? (כו, ו-ז) בדים בטבעות כמו בארון

חצר המשכן (כו, ט-יט)

1. לאחר שהכרנו את רוב כלי השרת והמשכן עצמו, עוברת התורה לספר על חצר המשכן שהקיפה את המשכן עצמו והייתה סגורה בצורה שונה. ממה היו עשויות היריעות? (כו, ט) קלעים שש משור- פשתן קלוע
2. מה היה אורך הפאות הדרומית והצפונית וכמה עמודים החזיקו את היריעה בכל פאה? (כו, ט) מאה אמה, עשרים עמודים
3. מה היה רוחב חצר המשכן במערב ובמזרח? (כו, יב) חמישים אמה
4. כמה עמודים היו במערב ובמזרח? (כו, יב) עשרה
5. מה היה רוחב הפתח לחצר המשכן (בפאה המזרחית)? (כו, טז) עשרים אמה
6. באיזה חומר צופו עמודי החצר לעומת עמודי המשכן עצמו שהיו מצופים זהב? (כו, יז) כסף
7. מה היה גובה של חצר המשכן לעומת המשכן שגובהו היה 10 אמות? (כו, יח) חמש אמות
8. מה הייתה גודלה של חצר המשכן לעומת המשכן עצמו שגודלו היה שלושים אמות אורך ושתיים עשרה אמות רוחב? (כו, יח) אורך 100 אמות ורוחב 50 אמות